

Δελτίο Τύπου: Με τα φτερά της ελευθερίας. Παρουσίαση Έκδοσης «1940-1944. Η Αντίσταση και ο αγώνας των δημοσιογράφων για την ελευθερία» Εγκαίνια Έκθεσης «Δελτίο Απόντων» της Χριστίνας Κάλμπαρη

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΣΗΕΑ – ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Με τα φτερά της ελευθερίας

Παρουσίαση Έκδοσης «1940-1944. Η Αντίσταση και ο αγώνας των δημοσιογράφων για την ελευθερία»

Εγκαίνια Έκθεσης «Δελτίο Απόντων» της Χριστίνας Κάλμπαρη

Τετάρτη 25 Οκτωβρίου 2023, 12.00

Με μεγάλη επιτυχία παρουσιάστηκε η έκδοση «1940- 1944. Αντίσταση και ο αγώνας των δημοσιογράφων για την ελευθερία», αποτέλεσμα της συνεργασίας του Μορφωτικού Ιδρύματος της ΕΣΗΕΑ και της Ελληνογερμανικής Αγωγής και εγκαινιάστηκε η έκθεση «Δελτίο Απόντων» της Χριστίνας Κάλμπαρη. Μια έκθεση κι ένα βιβλίο με κοινή αφετηρία: Τα ντοκουμέντα του ελληνοϊταλικού πολέμου, της Κατοχής και του Ολοκαυτώματος όπως προκύπτουν μέσα από τα αρχεία της Βιβλιοθήκης της ΕΣΗΕΑ «Δημήτρης Ι. Πουρνάρας», όπου και παρουσιάστηκαν.

«Είναι μεγάλη μου χαρά που εγκαινιάζω μια ξεχωριστή έκθεση

τέχνης στην Βιβλιοθήκη της ΕΣΗΕΑ όπου φιλοξενείται πολύτιμο υλικό, εφημερίδες, βιβλία και το σημαντικότερο, χειρόγραφα», είπε η Υπουργός Πολιτισμού, δρ. Λίνα Μενδώνη, για το «Δελτίο Απόντων» κάνοντας ιδιαίτερη αναφορά στο πλούτο της Βιβλιοθήκης της ΕΣΗΕΑ «Δημήτρης Ι. Πουρνάρας» και στο έργο του Μορφωτικού Ιδρύματος για την ανάδειξή του.

Στον χαιρετισμό της η πρόεδρος του ΔΣ της ΕΣΗΕΑ και του Μορφωτικού της Ιδρύματος, Μαρία Αντωνιάδου, αναφέρθηκε στη σπουδαιότητα εκδηλώσεων που τιμούν το παρελθόν μας αναδεικνύοντας τη δράση δημοσιογράφων κατά την περίοδο της Κατοχής που με την γραφίδα τους στήριξαν τους Έλληνες. Η ίδια σημείωσε παράλληλα ότι η έκδοση του Μορφωτικού Ιδρύματος της ΕΣΗΕΑ και της Ελληνογερμανικής Αγωγής είναι αφιερωμένη στη μνήμη του Κωστή Μ. Παπαδάκη, πρώτου νεκρού δημοσιογράφου στο αλβανικό μέτωπο και σε όλους τους δημοσιογράφους που αγωνίστηκαν για την ελευθερία.

Με τη σειρά του ο Γενικός Διευθυντής της Ελληνογερμανικής Αγωγής, δρ. Σταύρος Σάββας ευχαρίστησε τους δημοσιογράφους που τίμησαν την έκδοση με σύγχρονα κείμενα και τόνισε τη σημασία της ιστορικής γνώσης αλλά και της δημοσιογραφικής καταγραφής ως ιστορικής πηγής στο μέλλον. «Η επιθυμία μας να καλλιεργήσουμε στα παιδιά μας την αγάπη και τον σεβασμό για την ιστορία τους έγινε πραγματικότητα μέσα από την συνεργασία μας με την ΕΣΗΕΑ», κατέληξε.

«Δεν υπάρχει τίποτα πιο αυθεντικό από τον ημερήσιο τύπο», είπε ο δρ. Μάνος Αλχανάτης, πρώτος Αντιπρόεδρος του Κεντρικού Ισραηλιτικού Συμβουλίου Ελλάδας, αναφερόμενος μεταξύ άλλων στην επιστολή διαμαρτυρίας του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού για τον διωγμό των Εβραίων της κατοχικής Αθήνας, ένα από τα πολύτιμα ντοκουμέντα που περιλαμβάνει η έκδοση. Ευχήθηκε το βιβλίο να είναι πηγή έμπνευσης και κυρίως αναστοχασμού.

Η προαναφερθείσα επιστολή συνοδεύει το κείμενο της δημοσιογράφου, πολεμικής ανταποκρίτριας Μαρίας Καρχιλάκη για τους γενναίους της Κατοχής που εφοδίαζαν με σωτήριες πλαστές

ταυτότητες τους Εβραίους της Αθήνας. «Πέρασα το καλύτερό μου καλοκαίρι μελετώντας εφημερίδες της Βιβλιοθήκης και του ιστορικού αρχείου της ΕΣΗΕΑ», είπε η ίδια, ευχόμενη το βιβλίο να πάρει τη μορφή ενός ντοκιμαντέρ.

Με τη σειρά της, η δημοσιογράφος και καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Γιώτα Αντωνοπούλου, αναφέρθηκε στα σχολεία της Κατοχής. «Κάθε φορά που μελετώ μια συγκεκριμένη περίοδο μέσα από τον Τύπο σκέφτομαι ότι κάποιοι συνάδελφοι στο μέλλον θα επιδιώξουν να μελετήσουν και να αναλύσουν τη δική μας εποχή μέσα από τα κείμενά μας», ανέφερε.

«Τι συγκλονιστικότερο μπορεί να γράψει ένας δημοσιογράφος παρά ένα άρθρο για την Απελευθέρωση της πατρίδας του», είπε ο Αντώνης Σρόιτερ κάνοντας μια προσωπική αναφορά στον παλιό διευθυντή του, Χρήστο Πασαλάρη, ο οποίος μιλούσε στους νεότερους για τον Τύπο της εποχής και τους δημοσιογράφους που τότε προσπαθούσαν με μέσα που δεν είχαν να κυκλοφορήσουν έντυπα στην Κατοχή και τις μέρες της Απελευθέρωσης.

Τη συζήτηση διηύθυνε η Κατερίνα Λυμπεροπούλου, υπεύθυνη συντονισμού της έκδοσης.

Παράλληλα, μαθητές και μαθήτριες της Ελληνογερμανικής Αγωγής παρουσίασαν με τον δικό τους τρόπο επιλεγμένα αποσπάσματα από εφημερίδες της περιόδου του ελληνοϊταλικού πολέμου και της Κατοχής.

Στην εκδήλωση παρέστησαν διακεκριμένες προσωπικότητες από τον χώρο του πολιτισμού, της πολιτικής, της δημοσιογραφίας και της εκπαίδευσης.

Η έκδοση

Για την έκδοση του συλλεκτικού ιστορικού τόμου αντλήθηκε υλικό από εφημερίδες της εποχής του ελληνοϊταλικού πολέμου και της Κατοχής. Η έρευνα κι η τεκμηρίωση έγινε από τον ιστορικό Δημήτρη Σκλαβενίτη.

Στόχος της έκδοσης είναι να δοθεί στον σύγχρονο αναγνώστη μία διαφορετική οπτική των γεγονότων μιας, κρίσιμης για την πατρίδα μας, εποχής, να συνδεθεί το παρόν με το παρελθόν του τόπου μας, καταδεικνύοντας την αξία της Ιστορίας μας ως εθνικής μας μνήμης και τη σύνδεσή της με το σήμερα. Και να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο σε ερευνητές, σπουδαστές, δημοσιογράφους κ.α.

Το πρώτο μέρος της έκδοσης περιλαμβάνει κείμενα σύγχρονων δημοσιογράφων σχετικά με την περίοδο 1940-1944. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται αναλυτικά οι εφημερίδες της περιόδου, πολλές από τις οποίες βλέπουν για πρώτη φορά το φως της δημοσιότητας και βοήθησαν να διατηρηθεί αναμμένη η φλόγα της Αντίστασης.

Στην έκδοση περιλαμβάνονται κείμενα επτά δημοσιογράφων ως εξής:

- Αλέξης Παπαχελάς – «Κοινό μέτωπο κατά του εχθρού»
- Μαρία Καρχιλάκη – «Οι γενναίοι της κατοχικής Αθήνας»
- Γιώτα Αντωνοπούλου – «Σχολεία στη δίνη του πολέμου και ο ρόλος του Τύπου»
- Αντώνης Σρόιτερ – «Η Απελευθέρωση μέσα από τις σελίδες του Τύπου»
- Χρήστος Νικολαΐδης – « Η Κλεισούρα του μετώπου»
- Στρατής Αγγελής – «Η επισιτιστική δράση της ΕΣΗΕΑ στην Κατοχή»
- Νίκος Κιάος – «Ο πρώτος νεκρός δημοσιογράφος του μετώπου και η διαιώνιση των ιδανικών της Αντίστασης από τους δημοσιογράφους»

Η έκθεση

Η έκθεση αποτελείται από έργα ζωγραφικής και σχέδια σε χαρτί, που δημιουργήθηκαν ειδικά για τον χώρο της Βιβλιοθήκης, με αφητηρία φωτογραφίες και κινηματογραφικά ντοκουμέντα από την Κατοχή και το Ολοκαύτωμα.

Πρόκειται για την πρώτη εικαστική έκθεση που φιλοξενείται

στους χώρους της Βιβλιοθήκης «Δημήτρης Ι. Πουρνάρας» με αφορμή την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940. Η έκθεση διαρκεί ως τις 14 Νοεμβρίου.

Οι ζωγραφικές συνθέσεις, που προέκυψαν από την ελεύθερη εικαστική απόδοση του αρχαιικού υλικού, έχουν ως σκοπό να προσεγγίσουν το συγκλονιστικό αυτό θέμα, καθώς και την τραγική αίσθηση της απώλειας, κυρίως μέσα από μια συμβολική και υπαρξιακή ματιά. Η νέα αυτή ζωγραφική σειρά συνομιλεί με τα έργα της ενότητας «Η εκδρομή», τα οποία σκιαγραφούν τη γαλήνη μιας μονοήμερης εκδρομής στη φύση, καθώς αυτή επισκιάζεται από την αδιόρατη απειλή του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τα έργα – εμπνευσμένα από τη νουβέλα της Anna Seghers «Η εκδρομή των κοριτσιών που χάθηκαν» – είχαν πρωτοπαρουσιαστεί στην ομώνυμη ατομική έκθεση στο Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων, την άνοιξη του 2023 σε επιμέλεια του ιστορικού τέχνης Χριστόφορου Μαρίνου.

Την ίδια μέρα, στο πλαίσιο των εγκαινίων της έκθεσης, από τις 19:00 μέχρι τις 21:00, η καλλιτέχνις, Χριστίνα Κάλμπαρη, παρουσίασε στο κοινό τα έργα της.

Η έκδοση κι έκθεση πραγματοποιήθηκαν με τις ευγενικές χορηγίες του Υπουργείου Πολιτισμού, της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης και του Αθηναϊκού – Μακεδονικού Πρακτορείου Ειδήσεων, χωρίς τη συμβολή των οποίων δεν θα ήταν εφικτές.

Ο λόγος της Υπουργού Πολιτισμού δρ. Λίνας Μενδώνη

Με χαρά εγκαινιάζουμε, σήμερα, την έκθεση «Δελτίο Απόντων» της Χριστίνας Κάλμπαρη, την οποία διοργανώνει το Μορφωτικό Ινστιτούτο της ΕΣΗΕΑ, στη Βιβλιοθήκη «Δημήτρης Πουρνάρας», που φιλοξενεί πολύτιμα χειρόγραφα και βιβλία από τον 15^ο αι.

Πρόκειται για το ένα από τα δύο σκέλη του αφιερώματος της Ένωσης στον Πόλεμο, την Κατοχή και την Αντίσταση. Το άλλο σκέλος αφορά στην παρουσίαση της έκδοσης «1940-1944. Η

Αντίσταση και ο αγώνας των δημοσιογράφων για την ελευθερία», με κείμενα γνωστών δημοσιογράφων, αφιερωμένη στη μνήμη του Κωστή Παπαδάκη, του πρώτου νεκρού δημοσιογράφου στο αλβανικό μέτωπο.

Η έκθεση αναπτύσσεται σε δύο ενότητες. Η πρώτη περιλαμβάνει συνθέσεις της δημιουργού που είχαν ως έναυσμα φωτογραφικό και κινηματογραφικό υλικό από την Κατοχή και το Ολοκαύτωμα. Ενώ στη δεύτερη, υπό τον τίτλο «Εκδρομή», η Χριστίνα Κάλμπαρη μας παρουσιάζει έργα της που εμπνεύστηκε από τη νουβέλα της Γερμανίδας συγγραφέως Anna Seghers «Η εκδρομή των κοριτσιών που χάθηκαν».

Η πηγή έμπνευσης της καλλιτέχνιδος είναι, συνεπώς, διττή: Αντλεί από την πραγματικότητα, από το βίωμα, αλλά και από τη λογοτεχνία. Τα έργα της, όμως, παρόλο που παραπέμπουν άμεσα σε οικείες εικόνες- από τον Γερμανό φαντάρο στην Ακρόπολη έως την πειθαρχία και τον θάνατο στα κολαστήρια των στρατοπέδων συγκέντρωσης- δεν είναι ρεαλιστικά. Είναι απόκοσμα, σχεδόν ιμπρεσιονιστικά σε ένα απόλυτα προσωπικό ιδίωμα. Μεταφέροντας, μέσω της αναγνωρισιμότητας των φόντων, που προέρχονται άλλωστε από υπαρκτό εικονογραφικό υλικό, την Κοινοτοπία του Κακού, για να δανειστώ την περίφημη διατύπωση της Χάνα Άρεντ. Του Κακού που διεισδύει παντού και δεν αργεί να φέρει την καταστροφή, τον μαζικό και τυφλό θάνατο, το Ολοκαύτωμα. Ίσως δεν είναι τυχαίο ότι σε αυτή την ενότητα κυριαρχούν τα μουντά χρώματα, όταν δεν είναι μόνο το μαύρο και το άσπρο, ως υπόμνηση, συνειδητά ή ασυνείδητα, του μεγέθους, της διάρκειας και της καταστροφής, της σάρωσης τόπων και ψυχών.

Αντίθετα, στη δεύτερη ενότητα, αλλάζουν και τα τοπία και τα χρώματα. Η μονοήμερη εκδρομή μιας παρέας κοριτσιών με πλοίο στα νερά του Ρήνου παραπέμπει ίσως σε μια στιγμή ανεμελιάς που έμελλε να διακοπεί οριστικά και βίαια. Οι φιγούρες της καλλιτέχνιδος δεν αποπνέουν, όμως, χαλαρότητα, βρίσκονται μάλλον σε περισυλλογή, σαν να προοικονομούν την τραγική συνέχεια. Η βίαιη διάρρηξη του ρυθμού της ζωής, το πέρασμα από τη χαρά της ζωής στον θάνατο, το ίδιο το ποτάμι που έμελλε να

μετατραπεί από τόπος αναψυχής σε πεδίο σκληρότατων μαχών, αναδύονται μέσα από τα απόκοσμα τοπία. Ενώ ο ίδιος ο τίτλος της ενότητας μπορεί συνειρμικά να νοηθεί και ως ένα αισιόδοξο μήνυμα, ότι η εκδρομή, μετέωρη με τον πόλεμο, κάποια στιγμή θα συνεχιστεί, με άλλα κορίτσια, με νέους εκδρομείς. Δεν μπορώ εδώ να μη σημειώσω την ταυτότητα του τίτλου με την «Εκδρομή» του Τάκη Κανελλόπουλου. Μιας από τις σημαντικότερες μεταπολεμικές μας ταινίες, που αποκλίνει βέβαια στη θεματολογία της, αναδεικνύει όμως, από άλλη οπτική γωνία, τη διάθεση απόδρασης από τα δεινά του πολέμου που μαίνεται.

Η Χριστίνα Κάλμπαρη, με τη δημιουργία της που εκτίθεται στη φιλόξενη Βιβλιοθήκη της Ένωσης Συντακτών, επιλέγει μια θεματική μάλλον ασυνήθιστη στον καιρό μας. Γιατί ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, η Κατοχή και η Αντίσταση δεν συγκαταλέγονται πια, και μάλλον αναμενόμενα, στα θέματα που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των σύγχρονων καλλιτεχνών. Αυτό δεν κάνει το έργο της ανεπίκαιρο- κάθε άλλο. Γιατί η Κάλμπαρη δεν μας ανασυνδέει μόνο με μια από τις ένδοξες και μαρτυρικές σελίδες της σύγχρονης Ιστορίας μας, το έπος του 40, την Αντίσταση και τον βαρύ φόρο αίματος που κατέβαλε ο λαός μας. Μας παραπέμπει και στο σήμερα, όπου μαίνονται και άλλοι πόλεμοι, ο ένας στην καρδιά της Ευρώπης, και μάλιστα σε τόπους όπου σημειώθηκαν, οκτώ δεκαετίες νωρίτερα, μερικές από τις πιο επιφανείς νίκες κατά του ναζισμού. Όπως και τότε, έτσι και σήμερα, ο αναθεωρητισμός και η απόπειρα επιβολής διά των όπλων σπέρνουν δήωση και θάνατο και δεν μπορούν παρά να αποκρουστούν από τη Δύση.

Αξίζουν δικαιωματικά συγχαρητήρια στη δημιουργό, που μας κάνει για ακόμη μια φορά κοινωνούς του σημαντικού έργου της. Αλλά και στην Ένωση Συντακτών, για την κίνησή της να τιμήσει διττά, με την έκθεση και την έκδοση, την επέτειο του 40. Εύχομαι η έκθεση να λάβει όσο το δυνατό μεγαλύτερη δημοσιότητα και να προσελκύσει μεγάλο κοινό.

Σας ευχαριστώ.

Με την παράκληση να αναρτηθεί και να δημοσιευθεί.

Η έκδοση 1940 – 1944. Η Αντίσταση και ο αγώνας των δημοσιογράφων για την ελευθεριά

2 Αποψη των έργων της Χριστινάς Καλμπαρη στους χώρους της Βιβλιοθήκης Δημήτρης Ι Πουρναράς της ΕΣΗΕΑ

Η Υπουργός Πολιτισμού, Λιάνα Μεנדώνη, στην Βιβλιοθήκη Δημήτρης Ι. Πουρναράς της ΕΣΗΕΑ

Κατερίνα Λυμπεροπούλου (συντονισμός έκδοσης), Δημήτρης Σκλαβενίτης (έρευνα έκδοσης), Γιάννης Καραντζάς, Μαριά Αντωνιάδου (Προέδρος ΕΣΗΕΑ), Ελένη Καρκαζη΄Πουρναρά, Σταύρος Σαββάς (Γενικός Διευθυντής Ελληνογερμανικής Αγωγής)

Μαθήτριες και μαθητές της Ελληνογερμανικής Αγωγής διαβάσαν επιλεγμένα αποσοπάματα του τóμου

Μαριά Αντωνιαδου, Προέδρος ΕΣΗΕΑ, Λιά Μενδώνη, Υπουργός
Πολιτισμού, Χριστινά Καλμπαρη, Εικαστικός, Δημήτρης Γαλαμάτης,
Γενικός Γραμματεάς Επικοινωνίας και Ενημέρωσης